

Het MAB vóór 50 jaar

A. F. Tempelaar

april 1939

Kort voor het ter perse gaan van dit nummer ontving de redactie het bericht dat een Ontwerp van Wet tot vaststelling van regelen betreffende het accountantswezen bij de Tweede Kamer is ingediend. De redactie van MAB is zeer verheugd en verwacht dat binnen afzienbare tijd de wettelijke regeling haar beslag zal krijgen!

De uitvoerige accountantsverklaring. Onder deze tekst bespreekt Prof. Th. Limperg Jr de accountantsverklaring bij het jaarverslag van Philips en de Engelse aandacht hieraan gewijd. De Engelse vakpers vond de verklaring te gedetailleerd (zie het historisch verslag van januari/februari 1989). Limperg meent dat de Engelsen in hun kritiek geen onderscheid maken tussen de details van de controle en die van de mededelingen van het accountantsrapport. Volgens hem schromen de Engelsen er voor uit te komen dat zij zich in hun controle met een groot deel van de details niet inlaten. In dit opzicht acht Limperg de Engelse kritiek onjuist. Wel juist acht hij hun opmerking dat de beknopte verklaring de beste is, zij het dat de basis van deze uitspraak geheel afwijkt van die van de Nederlandse beroepsgenoten.

Voor de Engelsen is de uitspraak een logisch gevolg van een voorschrift uit de Companies Act; voor Limperg c.s. is het de resultante van een grondige beredenering. Alles wat de accountant meer meldt dan de enkele handtekening of een bondige verklaring van de akkoordbevinding wekt misverstanden voor de lezer, of legt verschillende accenten daar waar ze niet behoren. Soms behelst het meerdere een verkapt voorbehoud of betreft het mededelingen welke door het bestuur van de onderneming dienen te worden gemaakt.

De accountantsverklaring dient om bij de verstan-

dige leek het vertrouwen te wekken of te versterken in de juistheid van de mededelingen van de bestuurders welke in de vorm van de jaarrekening c.a. aan de aandeelhouders en andere omtrent de financiële stand van zaken en de uitkomst van het bedrijf worden verstrekt. Dat doel zal des te beter worden gediend naarmate die verklaring stelliger is en minder te denken geeft; naarmate ze voor de leek gemakkelijker te begrijpen is. Elke toevoeging aan de eenvoudige ondertekening (of de ondertekende bondige verklaring van akkoordbevinding) doet afbreuk aan haar nuttig effect. Hoe langer de verklaring, hoe meer vragen zullen rijzen (onder andere of wat niet gezegd is soms van minder waarde is).

Aldus Limperg. Hij zou het een winst voor ons vak achten, indien in de toekomst elke verklaring van de accountant van Philips de Nederlandse accountants ten voorbeeld zou kunnen worden gesteld, hetgeen thans – volgens Limperg – helaas niet het geval is.

Onder de titel 'De accountantsverklaring in de gepubliceerde jaarrekening' doet H. H. M. Foppe uitvoerig verslag van zijn bevindingen bij het bestuderen van vele jaarverslagen, voornamelijk van de meest bekende Nederlandse ondernemingen, maar ook van enkele buitenlandse.

Volgens Foppe is er geen sprake van een vaste lijn in de verklaringen, hetgeen volgens hem aan traditie en ontwikkelingen te wijten is. En valt er flauwtjes een lijn te onderkennen, dan is het aantal afwijkingen talrijk en dikwijls zo belangrijk van strekking 'dat men de afwezigheid van de korte, sobere clausule uit de Angelsaksische landen betreurt'.

Vaak is er sprake van onnodig lange frasen en

A. F. Tempelaar, registeraccountant, was lid van de maatschap Dijker en Doornbos (rechtsvoorganger van Deloitte Dijker Van Dien) en vervulde vele functies in de beroepsorganisaties in binnen- en buitenland.

ijdel woordenspel, die verwarrend werken en in strijd zijn met wat een accountantsverklaring behoort te zijn, namelijk een korte, stellige en oprechte mededeling ('welke in diepste wezen een zegel, een verklaring van echtheid is').

In dit nummer van het MAB bespreekt Foppe zijn ervaring met de bankverslagen. In het volgende nummer volgen de industriële ondernemingen, de cultuur- en de scheepvaartmaatschappijen, de levensverzekeringsmaatschappijen en een rest-groep.

Vooraf verontschuldigt Foppe zich dat hij als jong vakgenoot de arbeid van andere collega's, merendeels leiders van succesvolle kantoren, gaat bespreken.

Van slechts 7 van de 25 Nederlandse bank- en kredietinstellingen bevatten de jaarverslagen een accountantsverklaring (en 3 van de 5 buitenlandse). Geen enkele van de 8 grootbanken kende een accountantsverklaring. Ofschoon de Twentsche Bank wel een soort verklaring kende, liet Foppe deze buiten beschouwing, omdat de betrokken accountants een onderdeel van de vennootschap vormden.

Foppe acht bij banken een accountantsverklaring, welke alleen voor de balans wordt gegeven, aanvaardbaar omdat 'dit certificaat van de minimumpositie van het vermogen' van veel betekenis is voor de deposanten en andere crediteuren. Wel acht hij de arbeid, welke voor een dergelijke verklaring nodig is, van zeer verantwoordelijke aard.

Bij het beoordelen van 24 jaarrekeningen van hypotheekbanken blijkt, dat de meeste van een accountantsverklaring zijn voorzien. De meeste verklaringen zijn erg lang en vertonen vele afwijkingen (waaronder af te wijzen variaties, zo in de trant dat de weergave van de jaarrekening juist is onder het voorbehoud dat men niet heeft kunnen controleren).

James Polak waagt nog een poging de kritiek van Limperg op zijn opvatting ter zake van het 'lastige geval van het verbod van informatie door het personeel' te weerleggen (zie de historische verslagen van november 1988 en januari/februari 1989). Hij licht enkele facetten van zijn opmerkingen wat nauwkeuriger toe. Het door hem genoemde voor-

behoud is geen voorwaarde voor het aanvaarden van de desbetreffende opdracht, maar *kan* voortvloeien uit hetgeen bij het onderzoek blijkt. Polak meent, dat wanneer men – zoals Limperg stelt – de opdracht niet mag aanvaarden, men er niet aan kan ontkomen de commissarissen gemotiveerd mede te delen waarom men de opdracht niet aanvaardt. Daarbij kan men zich er niet van afmaken door te spreken in termen van rationele grondslag der controle en dergelijke. Men moet wel degelijk de draagwijdte van de leemte duidelijk maken. Een dergelijke mededeling aan commissarissen is volgens Polak niet veel anders dan wat hij met het door hem genoemde voorbehoud bedoelde.

De pen van Limperg is in het hierop volgende naschrift scherper dan in het vorige. Volgens hem 'vormt voor de heer Polak blijkbaar een balk op de spoorweg geen belemmering zolang geen trein ontspoord is'. Zelfs komt de term 'onwaardig gedrag' voor aan het adres van een accountant, die de bedoelde opdracht wel uitvoert, ook al kent hij het verbod.

De geesten blijven gescheiden.

ERRATUM

In het MAB-nummer van januari/februari is op p. 53 opgemerkt, dat E. van Dien zich in 1903 als eerste 'accountant' noemde. Een attente lezer heeft mij – terecht – er op attent gemaakt, dat Van Dien de titel accountant reeds van 1893 af gebruikte. Mijn verontschuldiging voor deze slip of the pen.

Deze correctie voorkomt wellicht verwarring in het geval dat de opvolgers van Van Dien in 1993 het eeuwfeest willen vieren.

AFT